

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Zorgvuldige aanpak van seksueel misbruik van mensen met een verstandelijke beperking

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Introductie

Dik de Jongh
 dagvoorzitter

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Introductie

Een onderwerp vol emotie, pijn, verdriet, schaamte maar ook vol droom

Henk Kouwenhoven

Raad van Bestuur Sherpa
 Lid bestuur Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Komt het vaak voor?

Onderzoek Movisie: 61 % Vrouwen en 23 % mannen heeft het ooit een keer meegemaakt!

In 2013 door VGN gevraagd opgevraagd bij leden: 1085 maal een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag

- Bij instellingen, in vervoer
- Bij cliënten thuis
- In gezinnen (veilig thuis)

Bijna 50 % betrof het een cliënt als mogelijke dader

Belangrijke opgave voor instellingen v.w.b. preventie en opvang

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Bijna 50 % betrof het een cliënt als mogelijke dader

Medewerker:	4 %
Vrijwilliger:	1,5 %
Cliënt:	47,5 %
Collega cliënt:	8,8 %
(ex) partner:	6,5 %
Familie:	6,8 %
Iemand uit de buurt:	5,0 %
Vervoerder:	3 %
Via sociale media:	5 %

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Introductie

Aafke Scharloo

Klinisch psycholoog/orthopedagoog

- Zelfstandig gevestigd op het gebied van mensen/kinderen met ontwikkelingsproblemen, seksueel misbruik, mishandeling en trauma
- Lid kernteam 'Geweld hoort nergens Thuis'

Auteur handboek SOS
 Snelle opvang bij seksueel misbruik van mensen met een verstandelijke beperking

Contactinfo: aafkescharloo@gmail.com

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Onbestaanbaar waar

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Introductie:

Dik de Jongh

Onderwerpen:

- Vermoedens en wat dan?
- Het taxatiegesprek
- Hoe gaat het verder?
- Preventie: wat kunnen wij doen?

KANS **Vraag?aak**
 Bestuursvereniging

Vermoedens en wat dan?

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Seksueel misbruik bij mensen met een beperking

"We kunnen en willen het niet geloven.
"Tegelijkertijd willen we helpen; maar hoe?
"Hoe voorkom je de impasse waarin iedereen afwacht?"

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Misbruik en mishandeling roept afweerreacties op:

- Bij jezelf
- Bij anderen
- Bij organisaties

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Mensen hebben afweerreacties nodig

- Zo blijft de wereld een rechtvaardig en logisch geheel
- Ze hinderen wel de aanpak als we ze niet zien en leiden tot "institutional betrayal"

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Het doel van protocollen en de meldcode:

- Het omgaan met deze soms ongemerkte afweerreacties
- Ook een belangrijke taak van management/bestuur!

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Vermoedens en wat dan?

Handreiking Sturen op aanpak seksueel misbruik, VGN 2011

- Neem het serieus, ook kleine signalen en indirecte signalen
- Aandacht voor emoties, dubbele loyaliteiten, interpretaties en splijting
- Ingevikkeld te wegen: seksueel experimenteel gedrag bij jongeren
- Vermoeden altijd melden! Instellingen hebben aandacht functionaris of meldpunt
- Betrek familie, altijd
- melding Inspectie: IGJ

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Signaleren en signalen

"Signalen zijn voor iedereen anders.
"In een kwart van de gevallen zijn er geen signalen. Denk dan niet dat er niets aan de hand kan zijn.
"Het belangrijkste signaal is: tekenen van stress en probleemgedrag.
"Signalen moeten onderzocht worden, % de gaten houden+ voldoet niet.

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Signaleren en signalen

"Signalen zijn voor iedereen anders.
"In een kwart van de gevallen zijn er geen signalen. Denk dan niet dat er niets aan de hand kan zijn.
"Het belangrijkste signaal is: tekenen van stress en probleemgedrag.
"Signalen moeten onderzocht worden, % de gaten houden+ voldoet niet.

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Meld signalen

"Loop er niet alleen mee. Je hoeft niks te bewijzen!
"Samenwerken en informatieleden helpt.
"Binnen en buiten de organisatie.
"Alleen dan vallen de puzzelstukjes op zijn plaats

KANS **Vraag:aaak**
Steunpunt overleggenootschap

Vermoedens en dan (1)?

Meld het bij de instelling. Bij de gedragsdeskundige of manager.
Vraag de procedure op
Zoek uit of de organisatie een meldpunt heeft en specialisten op dit gebied.
Sta op veiligheid. Ook tijdens een onderzoeksfase. Niet alleen fysieke maar ook psychische veiligheid is van belang.
Vraag als signalen onhelder zijn om een taxatiegesprek/nadere diagnostiek.

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Vermoedens en dan (2)

Zorg voor jezelf. Zoek steun. Het hakt erin! En trek aan je eigen oude touwtjes.

Doe niet te geheimzinnig. Isolatie staat verwerking in de weg

Begeleiders moeten het weten om je kind te kunnen begeleiden.

Overweeg juridische bijstand. Bij een strafzaak hebben slachtoffers recht op een gratis slachtofferadvocaat (www.Lanzys.nl)

De belangen van het slachtoffer zijn niet altijd dezelfde als de zorgorganisatie

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Tafelgesprek

Vermoedens en wat dan?

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Het taxatiegesprek

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

De feiten op een rij

*Internationaal onderzoek laat zien dat mensen met een verstandelijke beperking 3 tot 5 keer vaker slachtoffer zijn van seksueel misbruik dan anderen. (2009 Fitzsimons)

*Nederlands onderzoek laat zien dat 61% van de vrouwen met een verstandelijke beperking rapporteren seksueel misbruik te hebben meegemaakt. (2011 Van Balken a.o.)

*Mensen die in een instelling wonen lopen het grootste risico. (Sobay & De v.o.)

*Kinderen met een lichte verstandelijke beperking die opgenomen zijn in een instelling lopen in Nederland 9 keer meer risico op seksueel misbruik dan hun 'peers+die thuis wonen. (Santman 2012)

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Taxatiegesprekken?

Een taxatiegesprek is een eenmalig gesprek met een daartoe opgeleide en onafhankelijke psycholoog / orthopedagoog met als doel vals uitspraken die zouden kunnen wijzen op seksueel misbruik of mishandeling op methodische wijze te verhelderen.

- 1 op 1 gesprek
- Door een onafhankelijke orthopedagoog/psycholoog
- Sluit aan bij de werkwijze van politie en maakt deel uit van samenwerkingsafspraken

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Het taxatiegesprek

- Instellingen hebben (of behoren te hebben) goed opgeleide leiders taxatiegesprek, meestal gedragsdeskundigen. Onafhankelijk!
- Eten aan deze deskundigen: opleiding, intervisie en wellicht ook verplichte nascholing en minimaal aantal gesprekken. Voorstel komt.
- Multidisciplinaire overleg over hoe de cliënt verder te begeleiden, mogelijk apart medisch onderzoek. Zorg voor veiligheid!
- Gesprek met mogelijke cliënt-dader is apart aandachtspunt.
- Na gesprek: alle aandacht voor cliënt en familie. Veel nazorg van behandelaar en team

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Tafelgesprek

Taxatiegesprek

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Hoe gaat het verder?

KANS **Vraag:aaak**
Bevragend onderzoeksgroep

Hoe gaat het verder?

Melding bij inspectie (GJ), eventueel bij 'snelij thuis+

Als vermoedelijke dader cliënt is:

- Aandacht voor cliënt en zijn familie
- Niet beschuldigen
- Meestal overplaatsing
- Enorme dilemma's en loyaliteitsconflicten bij medewerkers

Als medewerker: direct op non actief, hangende het onderzoek

Melding GJ met naam en toenaam

Indien waarschijnlijk dader: ontslag, aangifte bij politie

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Melding / aangifte bij de politie

Heeft verschillende kanten

Zedenpolitie heeft vast contactpersoon en werkt samen met de instelling. Eerst advies vragen.

Aangifte bij politie alleen in overleg met en met instemming van cliënt / familie

Politie / OM doet aan waarheidsvinding, zaak leidt zelden tot veroordeling

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Tafelgesprek

Hoe gaat het verder?

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie: wat kunnen wij doen?

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie

BE CAREFUL

THE BEST SAFETY DEVICE IS A CAREFUL WORKER, GET THE SAFETY HABIT

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie

Persoonlijk veiligheidsplan

- Een soort brandoefening met alle betrokkenen: (N. Bakstam: Risk Reduction Workbook for Parents and Service providers).
- Het kunnen uitvoeren van een plan zorgt dat slachtoffers en de omgeving zich minder slecht voelen na het misbruik en het eerder vertellen. Minder machteloosheid leidt tot minder trauma.
- Een plan met 3 fasen: Voor-tijdens en na misbruik. Wat kan je doen.

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie, wat kan de instelling doen?

Aandacht van bestuurder, je doet nooit genoeg! Het vraagt om structurele aandacht van iedereen in de organisatie!

In gesprek met cliënten en verwanten/raden

Regulier overleg met zedenpolitie en andere netwerkpartijen

Belief inzake preventie en wat te doen bij vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag (protocol, implementeren!?)

Vast onderdeel in de initiële opleiding van medewerkers

Registreren en incidenten evalueren om er van te leren

Training en deskundigheidsbevordering medewerkers en cliënten

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie, wat kan de instelling doen?

Bij cliënt:

risico inschatting in zorg / behandelplan. Minimaal jaarlijks evalueren.

Weerbaarheidstraining

Sociale media

Bij nieuwe medewerkers:

Altijd een VOG, referentie inwinnen

Medewerker tekent verklaring 'toelichting' in opsprake geweest*

Medewerker ontvangt informatie over gedragscode en protocol, zeker bij de risico locaties

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Preventie, wat kan de instelling doen?

Een paar voorbeelden

- Handreiking seksualiteit en seksueel misbruik VGN 2011
- Weerbaarheidstraining, bv WISH (speciaal onderwijs)
- Voorlichtingspakket en App Lief, Lijf Leven
- E-learning van Cello / Dichterbij
- Vlaggensysteem Movisie (hoort gedrag bij seksuele ontwikkeling)

KANS **Vraag:aaak**
Beveiligingsadvies

Tafelgesprek

Preventie: wat kunnen wij doen?

Tenslotte:

- Er is ook goed nieuws!
- Bewustwording en kennis helpt.
- Vandaag is alweer een stap

● Samen maken we het verschil!